



Bryssel den 2.12.2014
COM(2014) 717 final

**RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

Årsrapport om stabilitetsinstrumentet 2013

{SWD(2014) 344 final}

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

Årsrapport om stabilitetsinstrumentet 2013

Innehållsförteckning

1.	Inledning	3
2.	Stabilitetsinstrumentets struktur.....	3
3.	Genomförandet av stabilitetsinstrumentet.....	3
4.	Översikt av stabilitetsinstrumentet för perioden 2007–2013	4
5.	Stabilitetsinstrumentet – situationen under 2013	5
6.	Reaktion på krissituationer eller framväxande kriser (artikel 3).....	6
6.1.	Hur stabilitetsinstrumentet har använts för att reagera på kriser under 2013	6
6.2.	Vem deltog i krishanteringsinsatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet?.....	8
7.	Stöd inom ramen för stabila förhållanden för samarbete (artikel 4 i stabilitetsinstrumentet)	9
7.1.	Säkerhetshot (artikel 4.1)	9
7.2.	Riskminimering i samband med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) material (artikel 4.2).	11
7.3.	Uppbyggande av kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser (artikel 4.3).....	14
8.	Slutsats	17

1. INLEDNING

Denna sjunde årsrapport om stabilitetsinstrumentet, som är den sista rapporten enligt den befintliga rättsliga grunden,¹ överlämnas till Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén i enlighet med rapporteringskraven i artikel 23 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1717/2006 av den 15 november 2006 om upprättande av ett stabilitetsinstrument.²

Stabilitetsinstrumentet är ett viktigt instrument för den höga representanten/vice ordföranden och kommissionsledamoten med ansvar för utveckling. Det gör det möjligt att styra resurser till stöd för EU:s samlade insatser för att förhindra, begränsa och åtgärda efterverkningarna av kriser och säkerhetshot världen över. I rapporten ges en översikt av hur stabilitetsinstrumentet användes under 2013.

Rapporten kompletteras av tre arbetsdokument från kommissionens avdelningar som ger en omfattande och detaljerad uppdatering både vad gäller i) de akuta åtgärder för krishantering som inleddes och/eller pågick under 2013 enligt artikel 3 i förordningen (arbetsdokument från kommissionens avdelningar del 1 och 2), och ii) mer långsiktiga åtgärder, som kan programplaneras, enligt artiklarna 4.1, 4.2 och 4.3 i förordningen.

2. STABILITETSINSTRUMENTETS STRUKTUR

I artiklarna 3 och 4 i förordningen redogörs för de typer av verksamhet som instrumentet kan användas till.

Genom **artikel 3** ges möjlighet att tillhandahålla ”bistånd som reaktion på krissituationer eller framväxande kriser”.

Artikel 4 i förordningen avser den del av instrumentet som kan programplaneras och som inbegriper mer långsiktiga stabilitetsprogram inom följande tre prioriterade områden:

- Säkerhetshot i ett transregionalt sammanhang (artikel 4.1).
- Riskminimering i samband med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) material (artikel 4.2).
- Uppbyggande av kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser (artikel 4.3).³

3. GENOMFÖRANDET AV STABILITETSINSTRUMENTET

Kommissionens tjänst för utrikespolitiska instrument (FPI) samarbetar mycket nära med den europeiska avdelningen för yttre åtgärder (Europeiska utrikestjänsten), som är ett självständigt fungerande organ inom Europeiska unionen.⁴ Båda dessa tjänster leds av den höga

¹ Stabilitetsinstrumentet tillämpades från den 1 januari 2007 till den 31 december 2013. Det nya instrument som bidrar till stabilitet och fred (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 230/2014 av den 11 mars 2014 om inrättande av ett instrument som bidrar till stabilitet och fred) gäller från den 1 januari 2014 till den 31 december 2020. Framtida årsrapporter kommer att lägga fram för Europaparlamentet och rådet enligt artikel 13 i avdelning IV i de gemensamma bestämmelserna och förfarandena för genomförandet av unionens instrument för finansiering av yttre åtgärder.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1717/2006 av den 15 november 2006 (EUT L 327, 24.11.2006, s. 1).

³ Även kallat ”stabilitetsinstrumentets partnerskap för fred”.

⁴ I enlighet med rådets beslut av den 26 juli 2010 om hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska organiseras och arbeta (2010/427/EU), EUT L 201, 3.8.2010, s. 8.

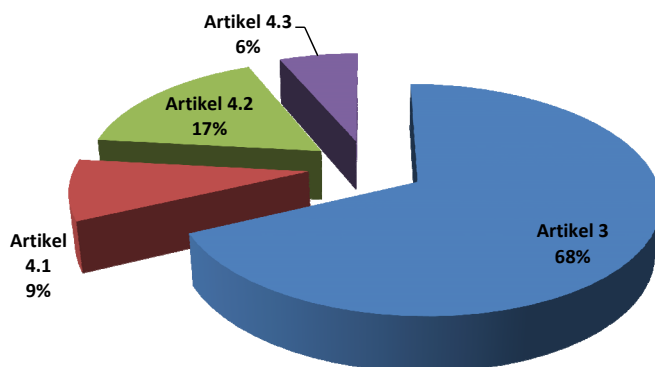
representanten/vice ordföranden Catherine Ashton, varvid hon ansvarar för FPI i sin egenskap av vice ordförande för Europeiska kommissionen. Arbetet enligt artiklarna 4.1 och 4.2 leds av kommissionsledamoten med ansvar för internationellt samarbete och utveckling.

Europeiska utrikestjänsten stod för den politiska styrningen av de åtgärder som företogs i enlighet med artikel 3 i stabilitetsinstrumentet, samtidigt som den förberedde dessa åtgärder tillsammans med FPI som hade ansvaret för genomförandet av de överenskomna åtgärderna. Europeiska utrikestjänsten stod även för den strategiska planeringen av åtgärder i enlighet med artikel 4 genom strategidokumenterna och de fleråriga vägledande programmen. Motsvarande årliga handlingsplaner fastställs och genomförs dock av generaldirektoratet för utveckling och samarbete vad gäller artikel 4.1 och 4.2 respektive FPI vad gäller artikel 4.3.

4. ÖVERSIKT AV STABILITETSINSTRUMENTET FÖR PERIODEN 2007–2013

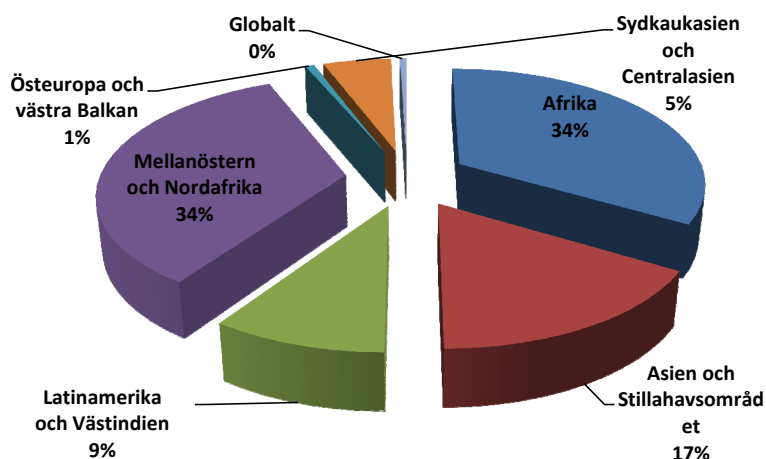
Stabilitetsinstrumentet har nu funnits i sju år och har bidragit till att hantera alla aspekter av förebyggande av konflikter och kriser i världen och säkerhetshot på nationell, regional och transregional nivå, och till att bygga upp kapacitet för att reagera på kriser och förebygga konflikter.

Figur 1: Finansiering genom stabilitetsinstrumentet av verksamheter enligt artiklarna 3, 4.1, 4.2 och 4.3 (totalt 1,57 miljarder euro under perioden 2007–2013 (per finansieringsanslag))



Under perioden 2007–2013 tillhandahölls **1,08 miljarder euro för ungefär 288 insatser i över 70 länder eller regioner i världen** via stabilitetsinstrumentets del för kortsiktig krishantering (artikel 3). I figur 2 anges den geografiska fördelningen för perioden.

Figur 2: Geografisk fördelning av krishanteringsinsatser, 2007–2013 (per finansieringsanslag)



Under samma period tillhandahölls cirka **502,45 miljoner euro** för **stabilitetsinstrumentets mer långsiktiga del som kan programplaneras**, vilken omfattar åtgärder enligt artikel 4.1, 4.2 och 4.3. Figur 1 visar fördelningen av medlen mellan åtgärder för krishantering (artikel 3) och mer långsiktiga program (artikel 4) under denna period.

5. STABILITETSINSTRUMENTET – SITUATIONEN UNDER 2013

Den totala tillgängliga budgeten på **309,3 miljoner euro** utnyttjades fullt ut under 2013⁵ och anslagen fördelades enligt följande:

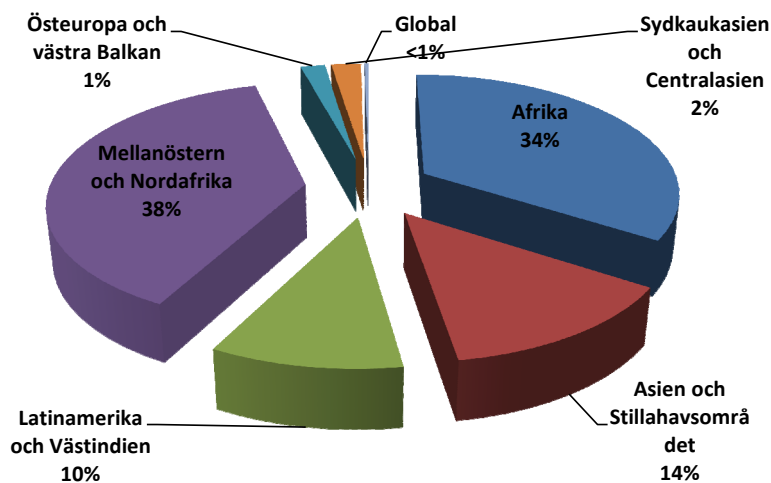
- 210,7 miljoner euro till insatser i krissituationer eller framväxande kriser (artikel 3).
- 30,3 miljoner euro till insatser mot transregionala hot (artikel 4.1).
- 44,3 miljoner euro för riskminimering på CBRN-området (artikel 4.2).
- 24 miljoner euro till kapacitetsuppbyggnad före och efter kriser (artikel 4.3).

Genom regelbundna meddelanden till kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik har rådets hållits underrättat om planerade nya artikel 3-åtgärder (reaktion på krissituationer) och uppdaterat om genomförandet av redan pågående åtgärder. Arbetsgruppen om konflikter, säkerhet och utveckling inom Europaparlamentets utskott för utrikesfrågor, som inrättades inom ramen för den demokratiska kontrollen av stabilitetsinstrumentet, höll sex trepartsmöten på politisk nivå med deltagande av företrädare för kommissionen och Europeiska utrikestjänsten samt cirka 15 tekniska möten under året.

Vad gäller den **geografiska fördelningen** framgår av figur 3 att det för de utdragna kriserna i Mellanöstern, Nordafrika och Afrika söder om Sahara fortsatt krävdes omfattande stöd genom stabilitetsinstrumentet.

⁵ Se Stabilitetsinstrumentet: Översikt av åtaganden och betalningar för 2013 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar som åtföljer denna rapport.

Figur 3: Geografisk omfattning av nya krishanteringsinsatser, 2013 (per finansieringsanslag)



I de följande två avsnitten ges konkreta exempel på stabilitetsprojekt under 2013.

6. REAKTION PÅ KRISITUATIONER ELLER FRAMVÄXANDE KRISER (ARTIKEL 3)

6.1. Hur stabilitetsinstrumentet har använts för att reagera på kriser under 2013

Under 2013 anslogs **216,6 miljoner euro**⁶ från stabilitetsinstrumentet via cirka **45 kortsiktiga krishanteringsåtgärder**. I Mellanöstern och Nordafrika (MENA-regionen) fortsatte stödet till svar på de utdragna kriserna i Syrien och spridningseffekterna till grannländerna. Stödet till Afrika söder om Sahara var också betydande, till följd av EU:s reaktioner på de snabbt föränderliga politiska situationerna och säkerhetshoten i regionen. I Sydostasien fortsatte stödet för att inrätta fredsprocesser och rättssäkerhet.

I det arbetsdokument från kommissionens avdelningar som åtföljer denna rapport anges de fullständiga uppgifterna för alla stabilitetsåtgärder som genomfördes 2013. Nedanstående åtgärder är representativa för åtgärderna under 2013 och visar de många olikartade kriser som stabiliseringsinstrumentet togs i bruk för på olika platser världen över.

Syrien: Den utdragna krisen i Syrien krävde fortsatt stöd via stabilitetsinstrumentet, både i Syrien och i grannländer. I Turkiet och Irak, men främst i Jordanien och Libanon, bidrog stabilitetsinstrumentet på ett viktigt sätt till att hjälpa myndigheterna att ta emot och hysa de allt fler syriska flyktingarna. Flyktingarna fick också direkt hjälp, till exempel genom kontanta hyresbidrag och åtgärder för att förbättra levnadsförhållandena, bland annat när det gäller organisation av flyktingläger, tillhandahållande av alternativ utbildning och psykosocialt stöd. I Libanon lämnas betydande stöd genom stabilitetsinstrumentet till det lokala sjuk- och hälsovårdssystemet, som är hårt belastat till följd av det stora antalet flyktingar.

I Syrien är det naturligtvis svårare att tillhandahålla icke-humanitärt stöd med tanke på problemen med tillträde och andra förutsättningar som krävs för tillhandahållande av stöd. Trots detta har det ändå varit möjligt att lämna ett visst direkt stöd via stabilitetsinstrumentet i form av primär hälsovård, ökad livsmedelssäkerhet och grundläggande utbildning.

⁶ Denna siffra omfattar medel på 6 miljoner euro som överfördes från 2012 eller återvanns från 2013.

Mali: Stabilitetsinstrumentet var ett av de första instrument som EU kunde använda som ett led i insatserna för att hantera krisen i Mali tidigt 2013. Med hjälp av ett biståndspaket på 20 miljoner euro från stabilitetsinstrumentet lämnades stöd främst inom områdena säkerhet och rättvisa, återupprättande av den maliska staten i de norra delarna av landet och till arbetet i första skedena i valprocessen. Detta stöd kompletterade stöd från andra EU-instrument, särskilt stabilitetsinstrumentets långsiktiga projekt för att bekämpa terrorismen i Sahelområdet, två GSPF-projekt (EU:s militära uppdrag i syfte att bidra till utbildning av den maliska försvarsmakten (EUTM) och Eucap Sahel) samt EU:s stöd till det Afrikaledda internationella stöduppdraget i Mali (Afisma) via Europeiska utvecklingsfondens fredsbevarande resurs för Afrika.

Niger: Säkerhetshoten i Niger ökade under 2013 till följd av upproret och den militära konflikten i norra Mali. De senaste åren har uppskattningsvis 250 000 ekonomiska migranter återvänt till Niger bara från Libyen, inklusive krigsveteraner och legosoldater, vilket ytterligare har förvärrat situationen. Genom att bygga på stabilitetsfondens befintliga stöd till säkerhet och stabilisering i de norra regionerna av Niger och Mali slöts ett avtal om uppföljande stöd till det kommunala polisväsendet, inkomstgenererande verksamheter och freds- och återföreningsinitiativ som inlets av regionala och nationella myndigheter. Dessa åtgärder bidrar till att uppnå målen för EU:s strategi för Sahelområdet, kompletterar EU:s utvecklingsstöd och humanitära bistånd och bidrar dessutom till att skapa synergier med GSPF-uppdraget Eucap Sahel i Niger.

Centralafrikanska republiken: Efter statskuppen i mars 2013 breddades stabilitetsinstrumentets verksamheter i Centralafrikanska republiken för att spegla den nya situationen ute på fältet. De nya verksamheterna består av stödpaket till civila säkerhetsstyrkor, vilket även kan bana väg för omfattande insatser för en reform av säkerhetssektorn längre fram, stöd till medierna så att de kan förmedla objektiv och konfliktkänslig information i Bangui och provinserna, genomförande av observationsuppdrag på människorättsområdet och främjande av dialog mellan samfunden genom insatser från det civila samhället.

Elfenbenskusten: Efter utnämningen av en nationell myndighet för att genomföra regeringens politik för avväpning, demobilisering och återanpassning 2012 lämnade EU stöd i form av åtgärder via stabilitetsinstrumentet. Åtgärderna bestod av kapacitetsuppbyggnad och tekniskt bistånd, bland annat rådgivning och hjälp med att förbereda krigsveteraner för återintegrering i samhället, stöd till ekonomisk och social återintegrering av omkring 5 000 tidigare avmilitariserade och demobiliserade krigsveteraner och parallellt stöd till vårdssamhällen för att skapa gynnsamma förutsättningar för återintegreringen samt regelbunden övervakning av programmet för avväpning, demobilisering och återanpassning för att se till att detta medverkansbaserade tillvägagångssätt bidrar till att tillgodose både vårdssamhällenas och krigsveteranernas behov.

Burma/Myanmar: Förutom det tidigare och fortfarande pågående stödet till fredsprocessen, bland annat för att inrätta Myanmar Peace Centre (MPC) 2012, närmanden från både presidentens kansli och Daw Aung San Suu Kyi, och i linje med slutsatserna från rådets möte (utrikes frågor) i april 2013, inledde EU stödåtgärder för att bygga upp kapaciteten hos Myanmars polisväsende med målet att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna, ansvarsskyldigheten och yrkesmässigheten inom polisväsendet när det gäller kontroll av folkmassor och närpolisverksamhet.

6.2. Vem deltog i krishanteringsinsatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet?

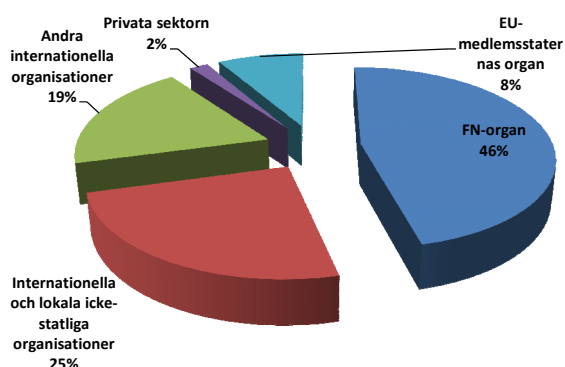
Insatserna utarbetades i nära samarbete med EU-institutionerna och medlemsstaterna samt en rad olika partner, bland annat det civila samhället, de nationella offentliga förvaltningarna, tredjeländer och andra. EU:s delegationer har en nyckelroll genom att de utfärdar varningar och utformar de första idéerna och alternativ för olika lösningar. Även under 2013 delegerades⁷ det lokala genomförandet av flertalet nya åtgärder till EU-delegationerna, vilkas kunskaper om lokala behov och förutsättningar är avgörande för att insatserna ska bli framgångsrika. Detta gör att avtal kan förhandlas fram med genomförandeorgan i god tid och att genomförandet av dessa ofta känsliga projekt kan övervakas på nära håll. EU-delegationerna ansvarade därför för 62 % av åtagandena och 80 % av betalningarna inom ramen för stabilitetsinstrumentet under 2013.

Figurerna 4a och 4b visar bredden av stabilitetsinstrumentets genomförandepartner för krishanteringsinsatser i enlighet med artikel 3 från 2007 till 2013. Genomförandepartnernas möjligheter dikteras ofta av de organisationer eller aktörer som har sakkunskap och stark närvaro i länderna, vilket gör det möjligt för dem att reagera snabbt genom att använda sina starka lokala nätverk i de snabbt föränderliga miljöer där krishanteringsinsatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet används. FN-organen och icke-statliga organisationer var fortsatt viktiga genomförandepartner, och samarbetet med medlemsstaternas organ ökade under 2013.

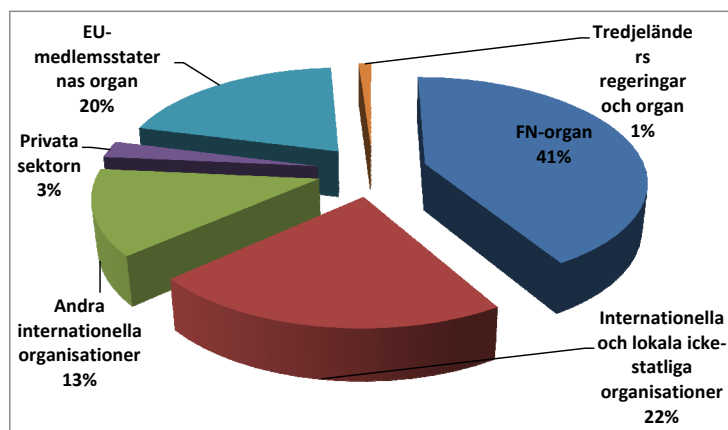
⁷

Detta innebär att det rättsliga och finansiella ansvaret för användningen av EU-medel, inbegripet befogenheten att ingå och ändra avtal, överfördes från Europeiska kommissionens centrala avdelningar i Bryssel till den berörda delegationen.

Figur 4a: Genomförandepartner inom ramen för stabilitetsinstrumentets krishanteringsåtgärder, 2007–2013 (per finansieringsanslag)



Figur 4b: Genomförandepartner inom ramen för stabilitetsinstrumentets krishanteringsåtgärder, 2013 (per finansieringsanslag)



7. STÖD INOM RAMEN FÖR STABILA FÖRHÅLLANDEN FÖR SAMARBETE (ARTIKEL 4 I STABILITETSINSTRUMENTET)

Kommissionen svarar för den årliga programplaneringen och förvaltningen av stöd i enlighet med artikel 4 (stöd inom ramen för stabila förhållanden för samarbete). Den årliga SI-handlingsplanen för 2013 antogs enligt följande: artikel 4.1 och 4.2 i juli 2013⁸ och artikel 4.3 i mars 2013. En detaljerad uppdatering vad gäller genomförandet av åtgärder enligt var och en av artiklarna ges i arbetsdokument II från kommissionens avdelningar som åtföljer denna årsrapport.

7.1. Säkerhetshot (artikel 4.1)

De program som utarbetas med avseende på transregionala hot är inriktade på kapacitetsuppbyggnad, och utvecklas i nära samråd med de stödmottagande länderna. Vanligen förstärks den säkerhetsbevarande kapaciteten på nationell och regional nivå i syfte att möjliggöra ett effektivt globalt och transregionalt samarbete.

År 2013 anslogs 74 miljoner euro, varav totalt cirka 44 miljoner euro betalades ut. I slutet av 2013 hade fler än 100 experter från offentliga och halvoffentliga specialistorganisationer i

⁸

Reviderad version av den årliga handlingsplan som antogs den 23 december 2013.

EU:s medlemsstater rekryterats med hjälp av expertstödsfunktionen⁹ för att man skulle kunna dra nytta av deras specialistkunskaper och expertis och använda dem vid kartläggningen och detaljplaneringen av stabilitetsåtgärder. De bidrog bl.a. till det årliga handlingsprogrammet för 2013 och till att man till fullo kunde genomföra åtgärder som fastställts i tidigare årliga handlingsplaner. Följande avsnitt innehåller en redogörelse för de områden som omfattades:

- **Kokainvägsprogrammet** (35 miljoner euro sedan 2009) omfattar 38 länder i Afrika (främst Västafrika) samt Latinamerika och Västindien och stöder partnerländerna i deras insatser för att bekämpa organiserad brottslighet och olaglig narkotikahandel längs hela rutten, med inriktning på ingripanden mot olagliga narkotikaflöden samt bekämpning av penningtvätt och informationsutbyte. Två nya avtal ingicks för att utvidga den geografiska räckvidden för Aircop-projektet till två nya länder i Afrika och Latinamerika under de kommande tre åren och stödja inrättandet av polisinformationssystemet i Västafrika (West Africa Police Information System, Wapis) i de fem första pilotländerna.
- Stödet till kampen mot organiserad brottslighet på heroinvägen fortsatte, med insatser i 15 länder i Asien, Centralasien, Kaukasien, Svarta havsområdet och västra Balkan inom ramen för **heroinvägsprogrammet**. Programmet har två faser som för närvarande drivs parallellt: ett projekt som består av fyra delar där de flesta insatserna inriktas på Afghanistan och Pakistan, och tre fristående projekt. Under 2013 inleddes två nya insatser inom programmets andra fas: ett projekt för att stärka samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter på operativ nivå, särskilt i Centralasien, och ett annat projekt för att hantera problemet med människohandel i länder längs heroinvägen, där insatserna inriktas på att förbättra kapaciteten för insamling av uppgifter och underrättelser, analys och systematiskt informationsutbyte i Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Moldavien och Turkiet.
- **Programmet för viktiga sjöfartsvägar** på 22 miljoner euro täcker 25 kustländer vid Indiska oceanen (inklusive Sydostasien) och Guineabukten. Detta program bidrar till att förbättra informationsutbytet mellan dessa stater och deras brottsbekämpande funktioner på sjöfartsområdet i syfte att få en säkrare sjöfart genom att inrikta sig på bekämpning av sjöröveri, väpnade rån till havs och andra sjöfartssäkerhetsrelaterade aspekter.
- Enligt EU:s strategi för kampen mot terrorism fortsatte stödet till projekt för **bekämpning av terrorism** på nationell och regional nivå under 2013. I Mali inleddes genomförandet av projektet "Contre Terrorism Sahel" som omfattar Niger, Mali och Mauretanien på allvar med utbildning om åtgärder vid terroristattentat, utredningstekniker, insamling av underrättelser och rättsliga förfaranden inom ramen för terrorismbekämpning. Ett nytt program som kommer att bidra till finansiering av bekämpning av terrorism på Afrikas horn och i Jemen ska enligt planerna inledas tidigt 2014 och ett kontrakt tilldelades också för ett nytt program för bekämpning av våldsamt extremism på Afrikas horn. Samarbetet med Pakistan stärktes genom nytt stöd till bekämpning av våldsamt extremism, som kommer att inledas 2014 för att komplettera det befintliga stödet till det straffrättsliga systemet i Punjab. I Sydostasien deltog stabilitetsinstrumentet i ett gemensamt initiativ för bekämpning

⁹ Ramavtalet för expertstödsfunktionen (ESF) använder sig av experter från offentliga eller halvoffentliga organisationer från hela EU. Sedan 2008 har experter från ungefär 60 organisationer i 17 medlemsstater utfört över 100 uppdrag.

av terrorism mellan EU och FN:s narkotika- och brottsbekämpningsbyrå (UNODC). Stabilitetsinstrumentet lämnade också stöd till det Maltabaserade *Institute of Justice and the Rule of Law* genom en kartläggning som underlag för institutets framtida arbete med bekämpning av terrorism. I samarbete med *Office of the National Security Adviser* i Nigeria genomfördes en undersökning av Boko Haram. Kommissionen utformade även en utbildning om utarbetande av projekt för bekämpning av våldsam extremism för EU:s och medlemsstaternas personal vid delegationer och ambassader. Den första utbildningskursen hölls i Nairobi i december 2013 och flera kurser kommer att hållas i Afrika och Asien under 2014.

- En ny insats mot **it-brottslighet** inleddes sent 2013, i samarbete med Europarådet. Syftet med Glacyinitiativet (Global Action against Cybercrime) är att främja anslutning till Budapestkonventionen mot it-brottslighet, så att straffrättsliga myndigheter kan delta i internationellt samarbete om it-brottslighet och elektronisk bevisning på grundval av konventionen.
- Ett pilotprojekt för **it-säkerhet** utformades med planerad start i början av 2014. Målet är att öka motståndskraften hos kritisk it-infrastruktur och främja harmoniseringen och utvecklingen av nationell lagstiftning enligt internationella standarder i utvalda länder.
- Med målet att nationella rättsliga myndigheter, tillsynsmyndigheter och brottsbekämpande myndigheter effektivt ska kunna agera mot produktion av och handel med **förfalskade läkemedel** utformades en insats för att hantera hot mot folkhälsan. Kontraktet har tilldelats och insatsen ska enligt planerna inledas under 2014. Geografiskt sett kommer projektet att inriktas på Ghana, Senegal, Jordanien, Marocko och Kamerun, eftersom dessa länder har de nödvändiga rättsliga ramarna för att genomföra denna verksamhet effektivt på lämplig nationell och sub-/transregional nivå och har visat politiskt engagemang för att lösa problemen i samband med förfalskade läkemedel.
- I syfte att bekämpa **olaglig anhopning av och handel med handeldvapen och lätta vapen** och motverka deras destabiliserande effekter uppfylldes flera milstolpar i ett initiativ som genomfördes av FN:s narkotika- och brottsbekämpningsbyrå (UNODC). Initiativet främjar ratificering och genomförande av FN:s konvention om gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess protokoll om handeldvapen. Dessutom inleddes den andra fasen (2012–2013) av iARMS-projektet som genomförs av Interpol efter det att den första fasen slutförts med lyckat resultat (2011–2012). I Afrika avslutades den första fasen i stödet för det regionala centrumet för små handeldvapen (Nairobi, Kenya) i juni 2013. I och med detta inleddes den andra fasen, som kommer att löpa i tre år. I Centralamerika inledde säkerhetskommisionen i det centralamerikanska integrationssystemet (Sica) det andra genomförandeåret för Centralamerikanska programmet för kontroll av små handeldvapen och lätta vapen (Casac).

7.2. Riskminimering i samband med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) material (artikel 4.2).

CBRN-programmet täcker olycksrisker på CBRN-området som hänför sig till rena olyckor, naturliga orsaker eller avsiktlig skada och har till syfte att förbättra säkerhetskulturen genom att sprida bästa praxis och höja säkerhetsmedvetandet. Fram till år 2010 täcktes olika områden

separat.¹⁰ CBRN-programmet har en regional strategi och täcker endast undantagsvis bilaterala projekt i ett enda land (undantagen är Afghanistan och Pakistan för kemikalier, biosäkerhet och bioskydd).

Centrum för expertis på CBRN-området (CBRN-centrum) har gradvis utvecklats till att bli en enhetlig och integrerad plattform för åtgärder inom alla områden som täcks, till exempel gränsövervakning/olaglig handel, exportkontroll, biosäkerhet och bioskydd osv., inklusive civilskyddsåtgärder (beredningsplanering, krisberedskap och reaktion). Initiativet genomförs i nära samarbete med Europeiska utrikestjänsten och med bistånd av FN:s institut för interregional juridisk forskning (Unicri). Europeiska kommissionens gemensamma forskningscentrum står för det tekniska stödet till initiativet. Syftet med dessa CBRN-centrum är att stärka strategierna för riskminimering på CBRN-området genom att utveckla specialanpassade stödpaket. De kommer att utgöra ett viktigt redskap när det gäller kapacitetsuppbyggnad, utarbetandet av enhetliga regionala strategier och förstärkning av de nationella och regionala enheternas samarbete. Under 2012 inrättade EU CBRN-centrum i Sydostasien (Filippinerna), sydöstra Europa/Sydkaukasien/Ukraina (Georgien), Nordafrika (Algeriet), Afrikas atlantkust (Marocko), Mellanöstern (Jordanien) samt Öst- och Centralafrika (Kenya). Fem regionala sekretariat för lokala CBRN-centrum var igång 2013 och fyra har invigts officiellt. Dessutom har kontakter etablerats med Centralasien och länderna i Gulfstaternas samarbetsråd. Under 2013 började kommissionen tillsammans med partnerländerna i CBRN-initiativet att utforma ett behovs- och hotbedömningsförfarande för att kartlägga ländernas största behov på detta område. Bedömningarna kommer att utgöra underlag för nationella CBRN-handlingsplaner för att göra det lättare för de berörda länderna att fastställa prioriterade åtgärder. Utformningen av projekt i de regioner som omfattas av CBRN-centrumen kommer att grundas på dessa prioriteringar i framtiden.

Följande **viktiga CBRN-projekt** har inletts vid **CBRN-centrumen**: i Mellanöstern har CBRN-centrumet i Amman tagit fram ett projekt om utbildning av civil insatspersonal för CBRN-katastrofer (Hazmat). CBRN-centrumet för Afrikas atlantkust i Rabat har inletts ett projekt om farligt biologiskt och kemiskt avfall. Projektet omfattar sju partnerländer från Afrikas atlantkust samt Tunisien. Ett andra projekt som drivs gemensamt av CBRN-centrumen i Rabat och Nairobi kommer att hjälpa partnerländerna att bygga upp och stärka lagstiftningen och utforma effektiva genomförandeåtgärder för att uppfylla internationella skyldigheter. Nio länder deltar i detta projekt och ytterligare nio länder har redan uttryckt intresse för att delta i ett liknande projekt.

Till andra områden som får stöd hör flera verksamhetsområden som samordnas med CBRN-centrumens nätverk.

- **Den utåtriktade verksamheten rörande exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden**, som ledde till framgångsrika program med över 23 stater i världen, har utvidgats. Samarbetet med det amerikanska¹¹ exportkontrollprogrammet EXBS har också förstärkts. En gemensam internationell dialog om exportkontroll och utåtriktad verksamhet hölls i Bryssel i juni 2013. Man har beslutat att inrätta en gemensam arbetsgrupp för att förstärka samordningen mellan Förenta staterna och EU så att eventuellt dubbelarbete i genomförandet av exportkontrollverksamheterna kan undvikas. Grundat på den senaste tidens utveckling förlängdes och förstärktes verksamheterna i Mellanöstern/Centralasien

¹⁰ Till exempel exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden, illegal handel, kanalisering av vapenexperters kunskaper till fredlig verksamhet, säkerhetskultur.

¹¹ Förenta staternas program för exportkontroll och gränssäkerhet.

under andra halvåret 2013. En ny inriktning för exportkontrollverksamheterna har utformats för att bättre nå ut till de operatörer som ansvarar för kontrollverksamheterna ute på fältet.

- Det har getts fortsatt **stöd till omskolning och alternativ sysselsättning för vetenskapsmän och ingenjörer från f.d. Sovjetunionen som tidigare har varit verksamma på vapenrelaterade områden**. Detta stöd har tillhandahållits via det vetenskapliga och tekniska centrumet i Ukraina, grundat på ett förstärkt partnerskap mellan parterna och ett program för samfinansiering av verksamheter. Det internationella vetenskapliga och tekniska centrumet (CIST) genomgår en reform för att uppdatera målen och bredda den geografiska täckningen. Kommissionen och Europeiska utrikestjänsten fick ett mandat från rådet för att förhandla om ett reviderat CIST-avtal. Centrumet kommer att flyttas till Astana i Kazakstan. Under 2013 invigde CIST ett EU-finansierat projekt för regional biosäkerhet och bioskydd i Dushanbe och började utbilda experter från Tadzjikistan och Afghanistan så att de kan ändra inriktningen på sin verksamhet mot fredliga användningsområden. Andra insatser för att ändra inriktningen på vetenskapsmäns verksamhet genomfördes också i Irak under 2013. Nittioåtta radiologi- och kärnkraftsspecialister utbildades för att ändra inriktningen på sina verksamheter mot avveckling av kärnkraftsanläggningar.
- Kampen mot **olaglig handel med CBRN-material och bedrägliga finansiella metoder** fortsätter, bland annat genom åtgärder i Centralasien, Sydostasien och Nordafrika. Ett andra kontrakt har ingåtts med Internationella atomenergiorganet (IAEA) för att bidra till ett nytt laboratorium för kärnmaterial som ska användas av IAEA:s enhet för säkerhetsanalys i Seibersdorf i Österrike. Dessutom fick Thailand, Kambodja, Laos, Filippinerna och Demokratiska republiken Kongo stöd för detektion av radiologiska och nukleära material.
- En strategi för biosäkerhet och bioskydd för EU:s grannskap har inletts i EU:s sydliga och östliga grannskap genom genomförandet av resultaten av EpiSouth-projektet (17 länder som inte är partnerländer till EU och tio EU-medlemsstater). EpiSouth-nätverket, som främst omfattar Medelhavsområdet, har utvidgats ytterligare till att innefatta Armenien, Georgien, Moldavien och Ukraina. Tack vare nätverket av länder EpiSouth har strategin lett till fyra större projekt, som alla inleddes vid årsslutet 2013. Det första och största projektet är ”MediPIET-projektet”, där man fortsätter utbildningen av epidemiologer ute på fältet och på så vis bidrar till det övergripande målet att förbättra hälsan och biosäkerheten i grannskapet. Målet är att bygga upp kapacitet för förebyggande och kontroll av naturliga och konstgjorda hot från smittsamma sjukdomar. Inom det andra biologiska projektet, som leds av Världshälsoorganisationen (WHO), undersöker man nya bakteriologiska sjukdomar. Syftet är att förstärka folkhälsan gentemot nya bakteriepatogener (mjältbrand, tularemi, pest, tuberkulos osv.) och antimikrobiella övervakningsnätverk för eventuella utbrott. Inom ett tredje parallellt projekt, ”Medilabsecure”, som genomförs under ledning av Pasteurinstitutet, följer man risker i samband med nya och återuppväckta virus som påverkar människor och djur och arbetar för att upprätta ett nätverk av entomologer. Syftet med ett fjärde projekt, som leds av WHO, är att förbättra hälsosäkerheten i världen genom att hjälpa länderna att stärka och förbättra kapaciteten för förebyggande, upptäckt, kontroll och insatser vid folkhälsoincidenter i samband med verksamhet till sjöss, i luften och vid inresepunkten på land för internationella resor och transporter. Strategin är sektorsövergripande och syftar till att minimera riskerna i samband med naturliga eller avsiktliga utsläpp av patogener.

- **Under 2013** fick verksamheten för att **eliminera och förstöra Syriens kemiska förråd** finansiellt stöd via CBRN-initiativet inom stabilitetsinstrumentet. Efter ändringen av handlingsplanen för 2013 anslög EU 12 miljoner euro till Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) för neutralisering och förbränning av syriska kemikalier i samarbete med världssamfundet.

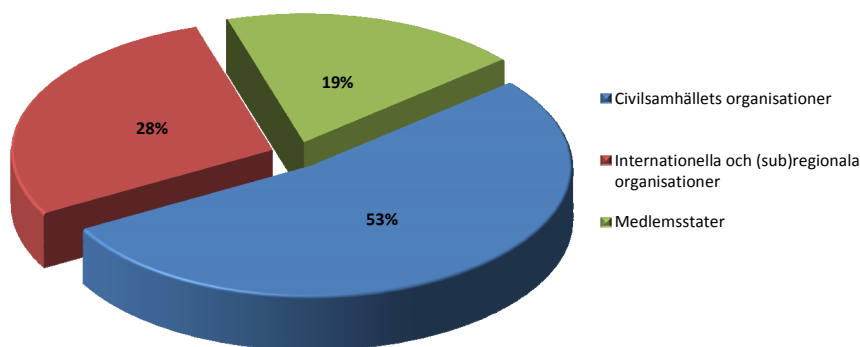
7.3. Uppbyggande av kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser (artikel 4.3)

Från 2007 till 2013 anslogs 103 miljoner euro för stöd till cirka 140 projekt för uppbyggande av EU:s och dess partners kapacitet för att hantera situationen före och efter kriser på nationell, regional och global nivå. I figur 5 visas de viktigaste tematiska stödområdena från 2007 till 2013. I figur 6 visas de olika genomförandepartnerna.

Figur 5: Tematiska områden för stöd till kapacitetsuppbyggande 2007–2013 (per finansieringsanslag enligt artikel 4.3 i förordningen)



Figur 6: Genomförandepartner 2007–2013 för kapacitetsuppbyggande enligt artikel 4.3 (per finansieringsanslag)



Ett belopp på 24 miljoner euro anslogs enligt den årliga handlingsplanen 2013. Nedan ges en översikt av de viktigaste resultaten och effekterna av de projekt som pågick 2013.

Konfliktförebyggande, fredsuppbyggande och svaga stater: Genom CSDN-nätverket (Civil Society Dialogue Network) har ett praktiskt forum för dialog om fredsuppbyggande inrättats mellan EU och aktörer från det civila samhället, som via forumet får möjlighet att bidra till EU:s politiska beslutsprocesser. År 2013 var plattformens tredje år och vid årsslutet hade 40 möten hållits. Resultaten bidrar till att stärka det civila samhällets långsiktiga kapacitet i tredjeländer och se till att de, och även deras europeiska partner, är bättre förberedda för krisförebyggande insatser.

Medling, dialog och försoning: Tack vare stabilitetsinstrumentets stöd till medlingsstödenheten vid FN:s politiska enhet lämnades viktigt stöd i allvarliga krissituationer i Centralafrikanska republiken, Mali och Somalia. Kvinnors deltagande i fredsprocesser stärktes genom att sex kvinnor utbildades som kandidater för eventuell utnämning till medlingsbefattningar av FN:s generalsekreterare, och genom att utforma ett högnivåseminarium om jämställdhetsfrågor och integrerande medlingsprocesser. I samarbete med FN:s utvecklingsprogram bidrog stabilitetsinstrumentet även till att bygga upp kapacitet och hållbara nationella mekanismer för internationell medling och konflikthantering i nio pilotländer.¹²

En mångsidig ny facilitet inom stabilitetsinstrumentet, ”European Resources for Mediation Support” (Ermes), utformades för att underlätta flexibelt och snabbt tillhandahållande av hjälp med teknisk medling i länder som deltar i integrerande fredsprocesser på internationell, regional och/eller lokal nivå och skapa möjligheter för kvinnor, ungdomar och andra sårbara grupper i samhället så att de kan ge uttryck för sina åsikter under konflikter.

Kvinnor, fred och säkerhet samt barn: Stabilitetsinstrumentet fortsatte att stödja genomförandet av UNSCR 1325 genom ett gemensamt projekt med Förenta nationernas enhet för jämställdhet och kvinnors egenmakt (UN Women) om stärkande av kvinnors deltagande i fredsuppbyggande och planering efter kriser i Kosovo¹³, Liberia, och Östtimor. I Kosovo deltog hundratals män, kvinnor och ungdomar i försoningssamtal som ledde till konkreta rekommendationer om frågor som jämställdhetslagstiftning, kvinnors sysselsättning och flickors utbildning. Avtal har också ingåtts med större medieföretag i Kosovo för att de ska integrera dessa frågor i sitt programutbud. Dessutom lyftes frågor om kvinnor, fred och säkerhet fram som en prioritering för lokala ansökningsomgångar i 17 länder och tre regioner¹⁴, som täckte ett brett spektrum av jämställdhetsfrågor.

Tidig varning och situationsmedvetenhet: Tack vare stöd från stabilitetsinstrumentet har Belun, som är en organisation i det civila samhället i Östtimor, kunnat inleda och utöka ett system för tidig varning och reaktion (Ewer), som anses vara ett av de bästa exemplen på området. Systemet bidrar på ett effektivt sätt till att minska allmänna risker för lokala konflikter och spänningar. Tack vare stöd via Saferworld och ICG stärktes nationella och regionala aktörers kapacitet att analysera konfliktrisker på 32 platser där konflikter eventuellt kan bryta ut och tillhandahålla konfliktanalyser av hög kvalitet till beslutsfattare och det civila samhället, med rekommendationer om åtgärder för tidig reaktion.

Regionala och subregionala organisationers resurser för tidig varning och återhämtning efter katastrofer stärktes också, bland annat genom insatser för att stärka Arabförbundets

¹² Bolivia, Tchad, Ghana, Guyana, Maldiverna, Mauretanien, Nepal, Togo och Jemen.

¹³ Denna beteckning påverkar inte ståndpunkterna om landets status, och överensstämmer med UNSCR 1244 och Internationella domstolens yttrande om Kosovos självständighetsförklaring.

¹⁴ Afghanistan, Bolivia, Bosnien och Hercegovina, Brasilien, Tchad, Demokratiska republiken Kongo, El Salvador, Guinea Bissau, Indien, Kirgizistan, Liberia, Nepal, Nicaragua, Peru, Senegal, Salomonöarna, Jemen, den centralamerikanska regionen, Sydasiens och södra regionen av Centralafrika.

krishanteringsförmåga, utveckla medieövervakningen vid Amerikanska samarbetsorganisationen (OAS) och ge fortsatt stöd till Afrikanska unionens (AU) kontinentala system för tidig varning. Stabilitetsinstrumentet bidrog också till att stödja en ökning av Aseans och dess medlemsstaters resurser för att reagera på nödsituationer. I detta sammanhang genomfördes en första utbildning av framtida personal vid Myanmars nationella kriscentrum i november 2013, vilket sammanföll med den höga representanten/vice ordföranden Catherine Ashton's besök

Civil kapacitet för krishantering: Efter det att den första fasen slutförts med lyckat resultat 2012 återlanserades ENTRI-programmet (Europe's New Training Initiative for Civilian Crisis Management) i april 2013. I nio år har skräddarsydda utbildningar (i genomsnitt en i månaden) bidragit till att öka kompetensen hos 210 personer (både EU-medborgare och medborgare från andra länder) som deltagit eller skulle delta i EU:s, FN:s, AU:s och OSSE:s internationella civila krishanteringssupdrag. Utbildningen omfattade både kurser som förberedelse för deltagande i internationella uppdrag i Libyen, Georgien och Kosovo och specialiserade kurser om mänskliga rättigheter, rättssäkerhet, medling och mentorskap. Dessutom främjades samverkansförmåga och harmoniserad utbildning mellan de 13 europeiska konsortiemedlemmarna i ENTRI och en praktisk handbok för civila som deltar i internationella krisuppdrag ("In Control") publicerades i september 2013.

Inom ramen för utbildningsprogrammet för europeiska polisväsenden (EUPST) genomförde tre huvudsakliga utbildningskurser under 2013, av spanska Guardia Civil, franska National Gendarmerie respektive italienska Carabinieri, i syfte att stärka förmågan hos 1 019 polistjänstemän från 42 länder, inklusive 19 afrikanska länder, att delta i internationella polisuppdrag.

Naturtillgångar och klimatförändring: Partnerskapet mellan EU och FN om mark, naturtillgångar och konfliktförebyggande bidrog även fortsatt till att öka kapaciteten hos lokala civilsamhällesorganisationer i området kring de afrikanska stora sjöarna för att skapa förståelse för konfliktodynamik och utforma konfliktkänsliga lösningar på tvister om förvaltningen av naturtillgångar. Via Envsecprojektet (Environment and Security Initiative) om klimatförändring och säkerhet i östra Europa, Centralasien och Sydkaukasien utformades en strategisk ram för klimatanpassning av floden Dniesters avrinningsområde.

Tidig återhämtning, behovsbedömningar efter konflikter och katastrofer: En utbildning om behovsbedömningar efter konflikter och katastrofer på temat "Stärka samarbetet i instabila och konflikttrabbade länder" hölls i september, med deltagande av personal från EU:s och FN:s högkvarter och fältpersonal.

Avväpning, demobilisering och återintegrering samt reform av säkerhetssektorn: Afrikanska unionens kapacitet för reformer inom säkerhetssektorn stärktes genom ett gemensamt EU–FN-projekt, som genomfördes av FN:s kontor för projektjänster (Unops). Tre operativa vägledningar om reform av säkerhetssektorn diskuterades vid ett seminarium i Addis Abeba i november. Seminariet sammanförde företrädare för de regionala ekonomiska gemenskaperna och det civila samhället.

I slutet av den sjuåriga programplaneringscykeln för förordningen om stabilitetsinstrumentet beställdes en extern undersökning för att utvärdera effekterna av de resultat som nåtts med projekten inom krisberedskapskomponenten enligt artikel 4.3 under perioden 2007–2013. Utvärderingen visade att krisberedskapskomponenten är en absolut nödvändig del av EU:s allmänna struktur för fred, säkerhet och utveckling, och att komponenten bör integreras helt i denna struktur. Den visade också att komponenten ger EU möjlighet att hantera konfliktfrågor

i bredast möjliga bemärkelse och att individuella projekt har bidragit till att bygga upp eller stärka organisationernas kapacitet att bidra till fredsbevarande insatser och förstärka gemenskapen mellan verksamma på området. Trots en begränsad budget bidrog de åtgärder som fick stöd till att EU kunde fullgöra sina åtaganden för kvinnor, fred och säkerhet samt medling och dialog. Investeringar på gräsrotsnivå i det civila samhället i 26 konflikttrabbade länder/regioner har varit mycket viktiga för att se till att de ca 80 projekten var relevanta för förhållandena i respektive land och att de uppfyller fastställda prioriteringar och behov, inte bara i landet generellt, utan även på lokal nivå. Stabilitetsinstrumentets krisberedskapskomponent har i stor utsträckning använts för att upprätta strategiska partnerskap, särskilt på multilateral nivå med FN-projekt, och har haft en stor inverkan på EU:s förbindelser med specialiserade FN-organ.

8. SLUTSATS

De stabilitetsåtgärder som genomfördes under 2013 utgjorde ett komplement till andra EU-åtgärder inom ramen för geografiska och tematiska utvecklingsinstrument, humanitärt bistånd och GSFP-uppdrag och har bidragit väsentligt till EU:s insatser för att förebygga konflikter, reagera på kriser och bevara freden. Tack vare de många olika insatser som genomfördes inom ramen för stabilitetsinstrumentet kunde EU bemöta många globala krissituationer på ett kraftfullt och synligt sätt

Mot bakgrund av den fortsatta politiska instabiliteten och det ökande antalet naturkatastrofer i många delar av världen är det nödvändigt att fortsätta att arbeta för ett mer effektivt och ändamålsenligt utnyttjande av tillgängliga EU-instrument. EU måste se till att insatser inom ramen för stabilitetsinstrumentet används som en del av det övergripande arbetet med krisförebyggande, krishantering och fredsskapande åtgärder. Stabilitetsinstrumentet ger EU en unik förmåga att reagera på kriser, och fungerar ofta som en utgångspunkt och katalysator som möjliggör ett brett spektrum av EU-insatser som kombineras för att bilda EU:s strategiska och övergripande strategi för konfliktförebyggande och krishantering. Såsom anges i det gemensamma meddelandet om EU:s gemensamma övergripande strategi är ”långsiktigt engagemang i fred och uppbyggnad av stater samt långsiktig hållbar utveckling absolut nödvändiga förutsättningar för att lösa de underliggande orsakerna till konflikter och skapa fredliga och motståndskraftiga samhällen. De övergripande målen för hållbar fred och utveckling måste stå i centrum för EU:s insatser ända från början – EU måste även ha en långsiktig vision för sina kortsiktiga insatser och åtgärder”.¹⁵

Under 2014 kommer stabilitetsinstrumentet att bana väg för det nya instrumentet som bidrar till stabilitet och fred. Samråden om det nya instrumentet har bekräftat att det är viktigt att EU upprätthåller och ökar sin kapacitet att reagera snabbt och målinriktat på krissituationer på andra håll i världen och på globala och transregionala befintliga och framväxande hot (kamp mot organiserad brottslighet, skydd av kritisk infrastruktur, terrorismbekämpning, CBRN-riskminimering). Det nya instrumentet kommer dessutom att inriktas starkare på konfliktförebyggande, fredsuppbyggande och krisberedskap, eftersom ett tidigt svar från EU:s sida ofta är ett effektivt sätt att undvika att spänningar trappas upp till en kris.

¹⁵ Gemensamt meddelande till Europaparlamentet och rådet: EU:s övergripande strategi för yttre konflikter och kriser: Bryssel, 11.12.2013, JOIN(2013) 30 final.